

MARTIN ŠRAJER / 1. 3. 2019

České filmy v únoru 2019

V únoru měly v českých kinech stejně jako v prvním měsíci roku premiéru tři hrané filmy. Vedle druhého filmu Jiřího Mádl *Na střeše* se jednalo o scenáristický debut Jaromíra Hanzlíka *Léto s Gentlemanem* a černou komedii *Úhoři mají nabito*, novinku zkušeného Vladimíra Michálka. Kromě nich některá kina v rámci projektu Česká radost v českých kinech uvedla dokument *Dobrý život sokola Bendy* a díky českému koprodukčnímu vkladu vzniklo rumunské drama „*Je mi jedno, že se zapíšeme do dějin jako barbaři*“, vítězný film loňského karlovarského festivalu.

Jiří Mádl po pěti letech navázal na svůj debut *Pojedeme k moři* a podle scénáře napsaného během studií na New York Film Academy natočil humanistickou hořkou komedii *Na střeše*. Film o nevšedním přátelství zahořklého učitele v důchodu a vietnamského mladíka měl být původně realizován ve Spojených státech, posléze se uvažovalo o Německu, přičemž ústřední postavu měl ztvárnit nedávno zesnulý Bruno Ganz. Neboť se ale na natáčení v zahraničí nepodařilo získat nezbytné prostředky, rozhodl se Mádl realizovat film v Česku, s Janem Třískou v hlavní roli. Vybraný herec ovšem krátce po začátku natáčení tragicky zemřel. Nahradil jej Alois Švehlík, pro kterého šlo po mnoha letech o první větší filmovou roli. (Více o genezi projektu Mádl prozradil např. v rozhovoru pro [Deník N.](#))

Většina kritiků film přijala sice s výhradami, ale shovívavě. Kladně hodnotili pozitivní poselství, náladotvornou kameru Martina Žiarana, suverénní herectví charismatického Aloise Švehlíka nebo snahu o nestereotypní reprezentaci příslušníka národnostní menšiny. Jejich výhrady byly především dramaturgického rázu. Podle [Marcela Kabáta](#) se ve filmu „mnohé věci dějí mnohem zřetelněji proto, že si to autor usmyslel, než že by to odpovídalo něčemu pravděpodobnému nebo alespoň možnému ve skutečnosti“. Víc nepravděpodobné jednání postav a od reality odtržené pojetí fikčního světa vadilo [Kamilovi Filovi](#), jedinému z kritiků, který se k *Na střeše* postavil vyloženě odmítavě a Mádlův scénář označil nesmlouvavě za „vrcholnou vycucaninu z notně odumřelého

prstu“.

Přes jeho diváckou vstřícnost vidělo Mádlův film během prvních tří týdnů pouze 21 495 diváků. *Létu s gentlemanem* stačily k přilákání více než dvojnásobného počtu diváků (46 213) pouhé dva týdny. Dvojitý debut dvou sedmdesátníků (Jaromíra Hanzlíka jako scenáristy a Jiřího Adamce jako režiséra filmu pro kina) sice vstoupil do kin na Valentýna, ale není koncipován jako zábava pro mladé milence. Zprostředkovává vidění světa starší generace (Hanzlíkovi při psaní scénáře pomáhala jeho vrstevnice Marie Loucká a o dvacet let starší dramaturg Gustav Oplustil) a na starší diváky a divačky také cílí svým příběhem nepravděpodobného citového vzplanutí mezi mužem důchodového věku a ženou, která by mohla být jeho dcerou.

Hanzlík v rozhovoru pro web [Kinobox](#) zadoufal, že jeho letní komedie bude pro diváky stejně jako pro něj a pro Adamce „pohlazením po duši“, vyvolávajícím na tvářích sledujících „milý úsměv“. V několika málo divácích, kteří své názory prezentovali na Česko-Slovenské filmové databázi, ovšem film příliš pozitivních pocitů nevyvolal. V jejich komentářích se namísto hladivých slov objevují nepublikovatelné výrazy, vyjádření touhy utéct z kina a pocitu studu za představitele hlavní role. Podobně nesmlouvaví byli kritici.

Podle [Vojtěcha Ryndy](#) skončila snaha vnést do filmu venkovskou poetiku nové vlny na úrovni *Babovřesk*, což dokládá těmito slovy: „když pokropit hadicí, tak několikrát, a když mají téct vtipy i z fekálního vozu, bude ten hovnocuc jezdit po plátně i při závěrečných titulcích“. Využívání „obludně obstarožních genderových a jiných stereotypů“ pak označuje za základní stavební kameny vyprávění. Neméně nekompromisně film shrnuje [Jindřiška Bláhová](#): „Debutující scenárista-amatér si do filmu poskládal vše, co se mu líbilo. S čirým potěšením, že může – aniž by věděl, co přesně dělá a proč.“

Bláhová zároveň prostřednictvím *Léta s gentlemanem* upozorňuje na obecnější nešvary českých komedií, konkrétně těch, které jsou prezentovány jako filmy pro ženy, ačkoliv ve skutečnosti slouží primárně k uspokojení určitých mužských potřeb (v tomto případě potřeby Jaromíra Hanzlíka napsat si na tělo postavu elegantního svůdníka v pokročilém věku). Podobně [Mojmír Sedláček](#) poukazuje na zvláštní trend tuzemské veseloherní produkce, spočívající v přemíře nesympatických postav, mezi nimiž mnohdy

chybí skutečně kladný vzor: „všechny postavy (tentokrát ale snad úplně všechny) jsou zlé, hloupé a chovají se k sobě až karikaturně hnusně.“

Léto s gentlemanem sice podle vícero recenzentů představuje návrat do minulosti, ale nikoliv k nestárnoucímu *Létu s kovbojem*, v němž tehdy o čtyřicet let mladší Jaromír Hanzlík hrál podobného hrdinu, nýbrž k televizním estrádám, které Jiří Adamec zejména ve druhé polovině devadesátých let čile režíroval pro televizi Nova. Blížít se jim má nejen mírou nevkusu a nadměrným množstvím urážlivých stereotypů, ale též epizodickou strukturou, kdy se děj drobí do tonálně velice různorodých výstupů, z nichž zdaleka nejhlubší dojem v mnohých publicistech zanechala scéna nočního řádění na kolotoči, „kdy podnapilý (a často i polonahý) lid jede na kolotoči, hasiči na něj stříkají vodu a z repráků duní Když se u nás chlapi poperou“, jak popisuje Kristina Roháčková.

Zoufalství z nepoučitelnosti českých filmařů, resp. z jejich lhostejnosti ke kritické reflexi a diváckým ohlasům, je patrné také z ohlasů na společný počín scenáristy Petra Pýchy a režiséra Vladimíra Michálka *Úhoři mají nabito*. Pro Pýchu, který na sebe poprvé upozornil vloni jako autor oceňované road-movie *Olma Omerzua Všechno bude*, je scenáristika přivýdělkem k učitelské profesi. V rozhovoru pro Novinky si pochvaloval, že jako gymnaziální učitel češtiny a společenských věd může s žáky debatovat o „našich hodnotách, společenských vztazích“. Hodnotová nejasnost je paradoxně jednou ze slabin jeho černé komedie o partě mužů, kteří si hrají na příslušníky Útvaru rychlého nasazení.

Výrazně dialogický film, který je stejně jako *Všechno bude* adaptací Pýchovy rozhlasové hry, končí zprávou Bezpečnostní informační služby ČR, podle které u nás vzniká stále více paramilitantních skupin. Jak ve svých recenzích svorně upozorňují Vojtěch Rynda i Marcel Kabát, závažnosti této informace neodpovídá úhel pohledu, který tvůrci zvolili. Film podobné jedince a jejich aktivity neukazuje jako nebezpečí. Slouží mu za zdroj jednoduchého humoru. Coby sociální sonda à la *Kobry a užovky*, dávající nám nahlédnout do myslí mužů frustrovaných stávajícím společenským vývojem, *Úhoři* dle recenzí selhávají vinou naivity a nevěrohodnosti.

Výhrady měli kritici také k dramaturgickým nedostatkům, spočívajícím v absenci spádu a nahodilém vršení scén. Z těchto důvodů film vzdor atraktivnímu hereckému obsazení

zřejmě nedokázal zaujmout ani větší množství diváků. Po prvním víkendu od premiéry jej v kině vidělo necelých deset tisíc lidí. Pokud jde o filmografii Vladimíra Michálka, jsou *Úhoři* hodnoceni jako podobné tvůrčí selhání jako předchozí *Prázdniny v Provence*. Možná ještě smutnější výpověď o nízkém zájmu o kvalitu komerčních audiovizuálních produktů, které jsou v Česku předkládány platícím divákům, v tomto případě představují expertní posudky Státního fondu kinematografie.

O projektu *Benzina Dehtov*, jak zněl původní název, si v posudku z roku 2015 můžeme přečíst mimo jiné:

„Synopse je zmatená, příběh není vybudován tak, aby mohl být základem skutečně komediálních situací, ve stavbě příběhu postrádám skutečné ostří, případně dramatický zvrat. Věci se prostě dějí, bez jakékoli reflexe nebo náznaku etického hodnocení [...] ani osudy hlavních postav mě jaksí nedokážou zaujmout, jejich kontury jsou vnější a neostré, situace se opakují, aniž by gradovaly.“

Navzdory těmto závažným výhradám byla finanční podpora projektu doporučena, mj. s odvoláním na jméno Vladimíra Michálka a projevený zájem České televize. O dva roky později ve své expertní analýze vyjádřil podobné výtky Martin Ryšavý: „zápletka příběhu se jinak opírá o poměrně vysoký počet nemotivovaných náhod“. Také on nicméně film doporučil finančně podpořit, k čemuž také došlo a Státní fond na výrobu zjevně problematického díla uvolnil 10,5 milionů korun. *Jan Palach*, výpravný historický film, byl ve stejném roce podpořen částkou pouze o půl milionu vyšší.

Prozatím nevalný dojem z úrovně nových českých filmů by v březnu mohl napravit *Skleněný pokoj* Julia Ševčíka nebo dokument Hany Třeštíkové *Manželské etudy: Nová generace*. Není ovšem vyloučené, že jako oněmělí zůstaneme sedět na konci *LOVENí* od Karla Janáka.